

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2019

 ICOM – International Council of Museums är en internationell organisation för museer och yrkesverksamma inom museiområdet. ICOM utvecklar museer globalt och skyddar världens kulturarv. ICOM:s etiska koder sätter internationella riktlinjer för professionella som verkar i museer. ICOM har sitt säte i Unesco-huset i Paris och har över 40 000 medlemmar i 141 länder. Den svenska nationella ICOM-kommittén, Svenska ICOM, är en av de äldsta kommittéerna sedan organisationens tillblivelse 1946.

”A continuity towards a new museum definition is an important mark in the history of ICOM – about what a museum is in the 21 century”

- Suay Aksoy ,
ICOM president

Medlemmar

Svenska ICOM har haft följande medlemsutveckling baserat på betalande medlemmar:

Medlemskap	2016	2017	2018	2019
1. Institutionella medlemmar	594	685 (122)	668 (119)	678 (121)
2. Individuella medlemmar	428	449	445	462
3. Pensionerade	271	309	315	338
4. Studerande	76	48	75	65
SUMMA	1 369	1 491	1 503 (954)	1 541 (984)

Svenska ICOM har under 2019 haft en huvudsakligen stadig medlemsbas. Såväl institutionella medlemmar, individuella medlemmar och pensionärer ökar, medan studerande har mattats av. För att engagera sig aktivt i någon av ICOM:s kommittéer krävs individuellt medlemskap om man inte är den som företräder en institution. Styrelsen avser att fortsatt uppmuntra alla museiprofessionella till individuellt medlemskap.

Beräkningsgrunden för medlemsantalet baseras på inbetalda medlemsavgifter för året. Två olika siffror för institutionellt medlemskap redovisas, då beräkningen kan göras på två olika sätt. Siffran 678 avser antal kort/stickers som medlemskapen medger, medan 121 är det faktiska antal institutioner som är medlemmar.

Medlemsavgifter 2019

Individuella medlemmar	Medlemsavgift	Antal kort
Individuella medlemmar	700:-	1
Studerande	350:-	1
Pensionär	350:-	1

Institutionella medlemmar Museer med omsättning:	Medlemsavgift	Antal kort
<300.000	3.400:-	3
300.000-1.000.000	4.200:-	4
1.000.000-10.000.000	5.900:-	5
10.000.000-50.000.000	7.900:-	6
50.000.000-100.000.000	8.400:-	7
>100.000.000	8.900:-	8

Styrelsen

Valberedningens förslag presenterades på årsmötet av Elina Nygård, som redogjorde för att tonvikt har legat på att finna kompetenta och kreativa personer med förankring inom museiområdet, samt en bra geografisk spridning i landet. Valberedningens förslag till ny styrelse beslutades av årsmötet.

Efter årsmötet 2019 fick styrelsen för Svenska ICOM följande utseende:

Ordförande, nyval 2 år: Valberedningen föreslår Medea Ekner (suttit som ledamot 1 år)
Ledamot, fyllnadsval (för Medea Ekner) 2 år: Valberedningen föreslår Katherine Hauptman
Ledamot, omval 3 år: Valberedningen föreslår Daniel Wetterskog

Sittande

Sekreterare: Caroline Owman, Umeå universitet, 1 år
Kassör: Sara Robert, Studio västsvensk konservering, 2 år
Ledamot: Lovisa Dal, Historiska museet vid Lunds universitet, 2 år
Ledamot: Pontus Forslund, Göteborg, Kulturförvaltningen, 2 år

Valberedningen bestod av:

Elina Nygård, Ajte
Diana Chafik, Sörmlands Museum
Dimitra Polidis, Världskulturmuseerna

Till Revisorer valdes: Karin Englund och Jenny Andersson.

Styrelsens arbete

Styrelsen har haft 14 protokollförda styrelsemöten under verksamhetsåret 2019. 12 av dessa har varit digitala möten, 1 av dessa var ett tvådagarsmöte fysiskt på Världskulturmuseet i Göteborg och 1 av dessa per capsulam.

Årsmöte

Årsmötet ägde rum den 9 april i samband med Riksförbundet Sveriges Museers vårmöte Östersund. Svenska ICOM bjöd på lunch i samband med årsmötet, vilket hade ca 30 deltagare. I samband med årsmötet genomförde Svenska ICOM en dialogworkshop om museidefinitionen.

Medlemsservice

Medlemsservicen är en viktig del av Svenska ICOMs verksamhet. Det praktiska arbetet sköts av Contactcenter, Samhall i Visby, med vilka Svenska ICOM har ett avtal. De skickar ut medlemskort, klistermärken, svarar på medlemsfrågor med mera. Styrelsen är tacksam för det arbete som görs av Contactcenter i Visby. Till nästa verksamhetsår behöver dock våra rutiner justeras, med tätare uppföljning och stöd vid behov.

Lovisa Dal har i styrelsen haft huvudansvaret för medlemsfrågorna.

Ekonomi

Svenska ICOMs intäkter består främst i medlemsavgifter. I förekommande fall söks även externa medel. Normalt sett erhåller Svenska ICOM ett bidrag från Kulturrådet (125.000 kr.) Ansökan lämnas in till Kulturrådet under september månad varje år. Under 2018 lämnades inte in någon ansökan till Kulturrådet för verksamhetsår 2019, av oklar anledning.

Huvudparten av medlemsavgifterna går direkt till ICOM centralt eftersom medlen finansierar den gemensamma internationella verksamheten. Enligt ICOM:s solidaritetsprinciper regleras storleken på medlemsavgiften i fyra kategorier beroende på landets BNP där de ekonomiskt starkare länderna bidrar med högre avgifter.

Det ekonomiska resultatet för Svenska ICOM 2019 var -237.029 kr.

Under 2019 hölls ICOM Generalkonferens i Kyoto, Japan. Ordförande och kassör deltog i konferensen, och kostnaderna för resan var sammantaget ca 80.000 kr, utöver det arrangerade ICOM NORD en reception vid vilken Svenska ICOM stod för 9.000 kr. Styrelsen beslutade i början av året att satsa på denna resa.

Eftersom medlemsavgiften till ICOM International i Paris betalas i Euro är den ekonomiska situationen för en nationell kommitté alltid osäker. I ett läge då kronan sjunker i värde gentemot euron försämras Svenska ICOM:s ekonomi.

Differensen mellan kostnaden till ICOM international och medlemsintäkterna för 2019 var -124 672 kr. Detta förutsågs redan i samband med årsmötet 2019 varvid det röstades om höjda medlemsavgifter för 2020 för att kompensera detta i framtiden.

Årsmötet beslutade att höja taxorna för 2020 till:

Individuella medlemmar	Medlemsavgift	Antal kort
Individuella medlemmar	800:-	1
Studerande	350:-	1
Pensionär	400:-	1

Institutionella medlemmar Museer med omsättning:	Medlemsavgift	Antal kort
<300.000	4.000:-	3
300.000-1.000.000	4.800:-	4
1.000.000-10.000.000	6.600:-	5
10.000.000-50.000.000	8.700:-	6
50.000.000-100.000.000	9.300:-	7
>100.000.000	9.900:-	8

Resebidrag

En viktig del av Svenska ICOMs arbete är att dela ut resebidrag. Under året har resebidrag till medlemmar om totalt 37.000 sek utbetalats till 5 medlemmar. Årets viktigaste resa gick till Kyoto för ICOM:s 25:e Generalkonferens. Styrelsen har därför utöver den ordinarie prioriteringsordningen även valt att lägga särskild vikt vid ansökningar för resor till denna konferens. Fem av de nio resebidragen avser deltagande i ICOM:s Generalkonferens.

Då det kan finnas en eftersläpning i att resebidragen betalas ut blir det en diskrepans mellan budgetåren om ett bidrag har godkänts till exempel 2018, men rekviderats efter årsskiftet 2019. Bidragen redovisas genom reseberättelser som publiceras på Svenska ICOM:s webbplats och facebookside.

Katherine Hauptman har i styrelsen ansvarat för mottagande av ansökningar av resebidrag, där styrelsen kollektivt fattar beslut om utdelandet enligt den prioriteringsordning som finns redovisad på webbplatsen.

Digitala kanaler

Svenska ICOM uppdaterar fortlöpande sin webbplats med medlemsbrev, reseberättelser, protokoll och annan information. Den mest frekventa och aktuella nyhetsspridningen sker genom Svenska ICOM:s facebookside, som i dagsläget har 1 662 personer som gillare och 1 774 personer som följare. På facebook delar vi både särskild information kopplad till Svenska ICOM samt andra tips och relevanta nyheter. Vi delar också information och inlägg från andra ICOM-kommitteer samt ICOM centralt.

Medlemsbrev

Under året har 4 nyhetsbrev utkommit. Dessa går ut till samtliga medlemmar. En översyn av de befintliga epostadresserna har påbörjats och det arbetet fortsätter under 2020.

Daniel Wetterskog har i styrelsen ansvarat för Medlemsbrev.

Förfrågningar, expertuppdrag och externa kontakter

En viktig del av verksamheten är att hantera frågor i museiärenden från enskilda medlemmar, museer, organisationer eller myndigheter. Två återkommande frågor är stöd i tolkningar av ICOM:s etiska regler och definitionen av vad som är ett museum. Till exempel bistår vi med rådgivning till Myndigheten för kulturanalys när det gäller klassificering av museer till den årliga museistatistiken.

Under 2019 har ICOM:s Röda listor mot illegal handel med kulturarvsföremål från Syrien, Irak, China och Yemen översatts till svenska, på initiativ från SMVK och i samverkan med Svenska ICOM. Ett projekt som inleddes 2016 med Världskulturmuseerna, Svenska Uniescorådet och Riksantikvarieämbetet. Nu finns för första gången Röda listor på svenska, vilket gör dem mer sökbara t.ex. på svenskspråkiga auktionssajter.

Svenska ICOM har under året verkat som samrådspartner till utredningen av den svenska efterlevnaden av Washington-principerna och Terezin-deklarationen. Uppdraget kommer från regeringen till Riksantikvarieämbetet att bedöma om det finns behov av att vidta särskilda åtgärder. Bakgrunden till utredningen är Washington-principerna från 1998, som togs fram vid den internationella konferensen *The Washington Conference on Holocaust Era Assets* och har undertecknats av Sverige och 43 andra stater. Principerna innebär bl.a. en moralisk förbindelse att identifiera och offentligt tillkännage konstverk som har konfiskerats av nazisterna så att ursprungliga ägare eller deras arvingar ska kunna göra anspråk på dem. I Sverige har Washington-principerna tillämpats i två fall som båda rört föremål ur Moderna museets samlingar. Med anledning av dessa fall har Moderna museet i en skrivelse till Kulturdepartementet särskilt pekat på behovet av ett rådgivande organ som stöd för museerna i dessa komplexa ärenden. Uppdraget ska redovisas till Kulturdepartementet senast oktober 2020.

Svenska ICOM har under året verkat som samrådspartner till utredningen *God samlingsförvaltning för museer i återlämnandeärenden* och *God samlingsförvaltning. Stöd i hantering av mänskliga kvarlevor i museisamlingar*. Dokumenten har tagits fram av Riksantikvarieämbetet på uppdrag av regeringen. Uppdraget innebar att, utarbeta en vägledning för identifiering och repatriering eller restitution av föremål i museernas samlingar där det kan finnas särskilda etiska skäl för återlämnande.

ICOM:s 25:e Generalkonferens, Kyoto

Mellan 1–7 september 2019 tog Kyoto, Japan, emot cirka 4 000 deltagare till ICOM:s 25:e generalkonferens. Konferensen, som äger rum vart tredje år, ska inspirera till diskussioner och utbyten av idéer kring museirelaterade frågor från internationella perspektiv. Genom seminarier, utflykter, workshops och föredrag erbjuds deltagarna samverka med museiprofessionella från hela världen för att utbyta idéer och dela erfarenheter.

Detta årets huvudtema var *Museums as Cultural Hubs: The Future of Tradition*. Den punkten på dagordningen som handlade om ny museidefinition stal dock en stor del av uppmärksamheten. Ett 20-tal svenska delegater och konferensdeltagare deltog i konferensen med flertal presentationer i relevanta teman.

Under generalkonferensen arrangerade ICOM NORD receptionen *Nordic Mingle* och bjöd in konferensdeltagare och representanter från nordiska nationella och internationella kommittéer för samtal och samverkande.

Svenska ICOM representerades av ordförande Medea Ekner samt kassör Sara Roberts.

ICOM:s museidefinition

Arbetet med att ta fram en ny museidefinition har, inom ICOM, letts av Jette Sandahl och ledamöter från *Standing Committee for Museum Definition, Prospects and Potentials* (MDPP). Museidefinitionen, som endast genomgått mindre justeringar sedan den först togs fram 1946, syftar till att ge ett tydligare ramverk för museer runt om i världen. Eftersom museidefinitionen är ett viktigt dokument kan även mindre förändringar skapa stora diskussioner.

Workshops och rundabordssamtal har genomförts runt om i världen under åren 2017-2019 som ett led i att förse MDPP med adekvat underlag. För svensk del genomförde Svenska ICOM en workshop med medlemmar i samband med Svenska ICOM:s årsmöte i samband med Vårsmötet i Östersund 2019. Resultatet av denna workshop rapporterades till MDPP.

ICOM Executive Board beslutade den 25 juli 2019 att välja ut 1 av 5 förslag på ny definition, som MDPP arbetat fram, för en omröstning under generalkonferensen den 7 september 2019.

Det innebar att de nationella och internationella kommittéerna fick mycket kort beredningstid inför omröstningen. Inför generalkonferensen cirkulerade ett upprop med underskrifter från ett 20-tal av ICOM:s 141 medlemsländer som krävde att omröstningen skulle skjutas upp. I linje med de nordiska länderna var Svenska ICOM:s ställning att inte följa detta upprop. Istället ville Svenska ICOM att den nya museidefinitionen skulle prövas enligt organisationens stadgar.

Svenska ICOM hade ett styrelsebeslut med sig till omröstningen. Beslutet var att, vid skarpt läge, rösta fram den nya museidefinitionen, och samtidigt offentligt proklamera vår ställning, nämligen att definitionen behöver fortsatt bearbetning i dialog med medlemmar och nationella kommittéer.

Under en överläggning i Kyoto, inför omröstningen, beslutade ICOM NORD (se nedan) att rösta enhälligt och i samma linje.

Den 7 september godkändes först dagordningen med beslutspunkten om museidefinitionen. Med stöd i fransk lag ändrades dock dagordningen i efterhand under högljudda protester och instämmanden. Omröstningen handlade därefter om ett bordläggande av beslutet om museidefinitionen, vilket fick bifall.

Den 5 december 2019 skickade ICOM NORD ett uttalande till ICOM Executive Board om det fortsatta arbetet mot en ny museidefinition. Uttalandet finns på vår hemsida.

ICOM:s Executive Board beslutade den 19 januari 2020 om nästa steg vidare mot en ny museidefinition. ICOM:s ständiga kommitté MDPP fick i uppdrag att fortsätta sitt arbete mot en ny definition, med Jette Sandahl i ledning. Denna ständiga kommitté har utökats med fler medlemsrepresentanter och kallas idag MDPP2. Executive Board har fastställt en period på tre år mellan 2020-2022 för fortsättningen och implementeringen av en ny museidefinition. MDPP2 har i uppdrag att ta fram en processmanual och vägleda de nationella och internationella kommittéerna i sitt arbete med medlemmarna.

För Svenska ICOM blev det glädjande besked, eftersom besluten ligger i linje med vad Svenska ICOM har förmedlat under generalkonferensen och genom ICOM NORD:s uttalande. Arbetet fortsätter därmed mot en ny museidefinition.

ICOM NORD

Det regionala samarbetet *ICOM NORD* har funnits i många år och består av de nationella kommittéerna Danska-, Norska-, Finska-, Isländska- och Svenska-ICOM. Nu är den äntligen formaliserad. Tillsammans representerar alliansen upp emot 5000 medlemmar. Våra årliga ICOM NORD-möten är viktiga plattformar för att diskutera gemensamma nordiska perspektiv och för att kasta ljus på dem i internationella sammanhang. April 2019 träffades ICOM NORD i Reykjavik för att fortsätta planeringen av formalisering av alliansen inom ICOM:s organisation och ansöka om officiellt status. Ett arbete som startades för många år sedan. September 2019 träffades ICOM NORD i Kyoto och godkände formaliseringen.

Den 28 april 2020 godkände ICOM Executive Board slutligen vår begäran om inrättandet av en officiell nordisk regional allians under namnet Nordic Regional Alliance (ICOM NORD).

Under 19-20 maj skulle ICOM NORD ha träffats på Färöarna för vidare planering, diskussioner och rapporteringar från respektive länder. På grund av den pågående pandemin hölls istället digitala möten, som visserligen inte gav samma berikande upplevelse, men möjliggjorde våra möten trots allt.

På agendan stod inrättandet av en interimstyrelse, presentationer om etiska dilemman och arbetet med den nyinrättade Internationella kommittéen ICETHICS, initierat av Norska ICOM. Man har genomfört ett omfattande insamlingsarbete i Norge av etiska dilemman, som de etiska koderna ännu inte täcker. Ett arbete som vi i Sverige kan inspireras av. Norska ICOM tog också upp repatrieringsfrågor, eftersom flera återlämningsprocesser med Samiska samlingar är pågående. Ordförande från Finska ICOM, som även representerar Nationalmuseet, berättade bland annat om att Nationalmuseet för närvarande återlämnar hela sin samiska samling till Siida. Till interimstyrelsen nominerades Elina Nygård av Svenska ICOM.

Förutom Nordic Regional Alliance (ICOM NORD) existerar i dagsläget följande regionala allianser inom ICOM:s organisation: ICOM REGIONAL ALLIANCE OF EUROPE COUNTRIES (ICOM Europe), SPAC - Asia & Pacific, CIAO - West Africa (under omorganisation), ICOMAC - Central Africa (under omorganisation), ICOM-ARAB, ICOM-SEE - South-East Europe, LAC - Latin America & Caribbean. Målen för regionala allianser är att vara ett forum för dialog kring specifika och relevanta regionala frågor, utbyte av information, samt samarbete mellan nationella kommittéer, museer och museiprofessionella inom den region som de är etablerade i.

ICOM 27:e Generalkonferens, Stockholm 2025

Under 2019 påbörjades arbetet med ansökan om att hålla ICOM:s 27:e Generalkonferens i Stockholm 2025 och mottagandet av ca 4 000 museiprofessionella från 141 medlemsländer. Ansökan genomförs tillsammans med Stockholms Stad och Stockholm Kongressbyrå. Dialog om samarbeten startades upp med ICOM NORD och Riksförbundet Sveriges Museer under perioden. Ansökan ska lämnas in senast 30 september 2020.

ICOM:s Etiska regler

Under 2019 har arbetet med att sprida kunskap om kursmaterialet kring ICOM:s etiska regler fortsatt. Under året har ICOM svarat på förfrågningar kring etiska frågor samt sökt extra medel för att kunna ta fram ett digitalt utbildningsmaterial som ska vara tillgängligt för alla som så önskar utan att behöva boka in en fysisk utbildning. Tyvärr avlogs ansökan men under 2020 kommer en ny ansökan skickas in.

Ansvarig för de etiska reglerna i styrelsen är Daniel Wetterskog.

Årets museum

Svenska ICOM har ett samarbetsavtal med Riksförbundet Sveriges Museer för arbetet med utmärkelsen *Årets museum*, som delas ut på Museernas Vårmöte varje år. Detta är Riksförbundet Sveriges Museum och Svenska ICOM:s gemensamma pris och samarbetet har under året fungerat mycket bra.

Årets museum 2019 blev Skissernas Museum i Lund. Övriga nominerade var Fjällmuseet i Härjedalen och Kvinnohistoriska museet i Umeå. De nominerade museerna besöktes under en resa med hela juryn i mars 2019.

Delegat i juryn har från Svenska ICOM:s sida under året varit Pontus Forslund.

Kulturarv utan gränser

Svenska ICOM är en av stiftarna i Stiftelsen Kulturarv utan gränser (KuG). KuG är en oberoende svensk organisation som arbetar för att rädda och vårda materiellt och immateriellt kulturarv som hotas av krig, naturkatastrofer, vanskötsel, fattigdom eller politiska och sociala konflikter. Svenska ICOM utser två ledamöter i KuGs styrelse. Under 2018 gjordes nyval till KuGs styrelse för att ersätta de sedan länge verksamma ledamöterna Lena Hejll och Ing-Marie Munktell. Svenska ICOM skickar ett varmt tack för det fantastiska arbete som Lena och Ing-Marie har gjort med att bygga upp organisationen.

Ny styrelseledamot från hösten 2018 är Magnus Olofsson. I början av 2019 valdes ytterligare en ledamot in, Luitgard Löw, länsmuseumchef för Västergötlands museum.

Slutord

Svenska ICOM:s styrelse tackar för medlemmarnas förtroende att driva Svenska ICOM:s verksamhet under verksamhetsåret 2019.